

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ЖУРНАЛІСТИКИ

Анжеліка Досенко,

доцент кафедри журналістики та нових медіа
Інституту журналістики
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат наук із соціальних комунікацій

Anzhelika Dosenko,

PhD in Social Communication,
Associate Professor of Journalism
and New Media Department,
Institute of Journalism
at Borys Grinchenko Kyiv University
E-mail: o.dosenko@kubg.edu.ua
ORCID iD 0000-0002-5415-1299

Василь Пастушина,

доцент кафедри журналістики та нових медіа
Інституту журналістики
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат наук із соціальних комунікацій

Vasyl Pastushyna,

PhD in Social Communication,
Associate Professor of Journalism
and New Media Department,
Institute of Journalism
at Borys Grinchenko Kyiv University
E-mail: v.pastushyna@kubg.edu.ua
ORCID iD 0000-0001-8813-2320

<https://doi.org/10.28925/2524-2644.2021.2-12.3>

УДК 007(075.8). 077

ПРОФОРІЄНТАЦІЙНА РОБОТА: СУЧАСНІ ПІДХОДИ (НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ КАФЕДРИ ЖУРНАЛІСТИКИ ТА НОВИХ МЕДІА УНІВЕРСИТЕТУ ГРІНЧЕНКА)

THE PROFESSIONAL GUIDANCE WORK: MODERN APPROACHES (FROM THE EXPERIENCE OF ACTIVITIES OF THE JOURNALISM AND NEW MEDIA DEPARTMENT AT BORYS GRINCHENKO KYIV UNIVERSITY)

Ведення профорієнтаційної роботи — важливий етап формування грамотного контингенту студентів для кожного сучасного закладу вищої освіти. У науковій діяльності аналізуються сучасні методи профорієнтаційної роботи на прикладі кафедри журналістики та нових медіа Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка. Такий вектор діяльності розглядається авторами як такий, що спрямований на те, аби допомогти молоді визначитися із майбутньою професією, виявити спеціальні здібності й таланти абітурієнтів, спрямовані на медійну галузь.

У науковій статті розглядаються методики здійснення фахових заходів професійно орієнтованої роботи, а саме вебінари-практикуми, медіафестивали, які протягом 2020 та 2021 років кафедра проводить як традиційні.

Увага приділена організованам онлайн-зустрічам із абітурієнтами та їхніми батьками, проаналізовано програми здійснених заходів, представлено систему практичних завдань, майстер-класів від медійників-практиків.

Мета наукової статті полягає у вивченні існуючих ефективних концептів формування профорієнтаційної роботи кафедри журналістики і нових медіа КУБГ.

Протягом періоду 2020–2021 рр. кафедра журналістики та нових медіа здійснює активну профорієнтаційну роботу серед старшокласників, плідно співпрацює з медіашколами, шкільними редакціями та гуртками Інформаційно-творчої агенції ЮН-ПРЕС. Загальна політика кафедри не орієнтується лише на Київ, а формує цільову

аудиторію з усієї України. Це підтверджується кількістю учасників марафонів та вебінарів-практикумів з різних міст нашої країни: Кривий Ріг, Дніпро, Кропивницький, Полтава, Харків, Хмельницький тощо. Такий формат став можливий в умовах дистанційного навчання, що дало змогу розширити географію та уможливило ведення онлайн-зустрічей.

Ключові слова: профорієнтаційна робота, кафедра журналістики та нових медіа, вебінар-практикум, журналістський марафон.

Conducting career guidance work is an important stage in the formation of a competent contingent of students for every modern institution of higher education. The scientific work analyses modern methods of career guidance work from the experience of the Department of Journalism and New Media of the Institute of Journalism at Borys Hrinchenko Kyiv University. The winning vector of the work is considered by the authors as one that is aimed at helping young people and is designed to help make a certain choice of future profession, to identify special abilities and talents of high school students aimed at the media industry.

The scientific article considers the methods of conducting professional activities of professionally-oriented work, namely: webinars, workshops, media festivals, which during 2020 and 2021 the department conducts as traditional.

Attention is paid to online meetings with entrants and their parents, the programmes of events are analysed, a system of practical tasks, master classes from practitioners' media are presented.

The aim of the scientific article is to study the existing effective concepts of formation of career guidance work of the Department of Journalism and New Media at BGKU.

During the period of 2020-2021, the Department of Journalism and New Media conducts active career guidance work among high school students, actively cooperates with media schools, school editorial offices and circles of the YUN-PRESS Information and Creative Agency. The general policy of the department is not focused only on Kyiv, but forms a target audience from all over Ukraine. This is confirmed by the number of participants in marathons and webinars-workshops from different cities of our country: Kryvyi Rih, Dnipro, Kropyvnytskyi, Poltava, Kharkiv, Khmelnytskyi, etc. This format became possible in the conditions of distance learning, which made it possible to expand the geography and made it possible to conduct online meetings.

Key words: career guidance work, Department of Journalism and New Media, webinar-workshop, journalistic marathon.

Вступ. XXI ст. ознаменовано новими підходами до реформування системи освіти в Україні. Актуальним на сьогодні є питання знаходження молоддю свого призначення в суспільних процесах, що є стрімкими та швидкоплинними. Це вимагає високого рівня інтелектуального розвитку й загальної підготовки, потребує потужного багажу знань у галузі сучасної професійної діяльності. «У сучасному суспільстві молодь не може успішно реалізувати свої соціально-професійні орієнтації без сприяння інститутів системи освіти. Такі заклади не тільки транслюють підростаючому поколінню обсяг знань і передають спеціальні вміння, а також і формують життєві орієнтації, установи та трудові навички, зокрема вибір майбутньої професії, продовження освіти й професійну підготовку» [1].

Серед фундаментальних завдань вітчизняної системи освіти постає проблема організації роботи з молоддю, спрямована на професійне самовизначення уже в старших класах. Саме тому ведення профорієнтаційної роботи закладами вищої освіти у школах є дуже важливим.

На думку О. В. Мельника: «Сучасна система професійної орієнтації й покликана передусім забезпечити умови для усвідомлення людиною

свого ставлення до себе як суб'єкта професійної праці та поведінки, що передбачає здійснення нею розгорнутого в часі й відносно самостійного пошуку професій з урахуванням передусім власних інтересів і можливостей, а лише згодом кон'юнктури ринку праці» [4, с. 5].

Слід зазначити, що існує багато дослідників, які вивчали тему профорієнтаційної роботи у контексті сучасності. Це, зокрема, В. Гінецький, Л. Зоріна, І. Козловська, В. Ледньов, І. Лернер, І. Підласий, Ю. Самарін, М. Скаткін та ін. Центр їхніх наукових інтересів становлять методичні аспекти освіти, що ґрунтуються на психолого-педагогічних засадах. Така концепція підтримує необхідний вектор правильно побудованої профроботи. Профільність та обрання професії старшокласниками розкриваються у працях Г. Балла, Н. Бібіка, О. Бугайова, М. Бурди, М. Гузика, О. Корсахової, В. Мадзігон, Н. Ничкало та ін.

Особистість часто опиняється в обставинах, що потребують перегляду ставлення до своєї професії, іноді йдеться про аналіз та сприйняття професійних досягнень, ухвалення результатів про вибір професії або її зміну. Це також стосується уточнення та коригування кар'єри, вирішення інших професійних проблем. Всього

цей комплекс пояснюють поняттям «професійне самовизначення», яке потребує більш повного аналізу.

На нашу думку, поняття професійного самовизначення формується певним колом суміжних термінів, таких як професійна орієнтація та самовизначення. Тому розглянемо більш детально поняття «професійна орієнтація».

Існує декілька підходів до визначення професійної орієнтації. У радянський період вони були зумовлені ідеологічними установками, згідно з якими профорієнтація розглядалася як система заходів, спрямованих на підготовку вибору певної професії.

У результаті аналізу наукових праць можемо стверджувати, що більшість науковців визначає основну мету профорієнтаційної роботи як забезпечення професійного самовизначення особистості. Аналогічних поглядів дотримується чимало українських дослідників.

Вихідною позицією в розробці нових підходів до визначення сутності професійної орієнтації стало бачення особистості не як об'єкта, а як суб'єкта саморозвитку. За такого підходу індивід у професійній орієнтації стає суб'єктом діяльності, мета якого полягає в підготовці до професійного самовизначення. Засоби професійної орієнтації при цьому відіграють роль умов, що стимулюють особистість до профорієнтаційної діяльності й через це — до самопізнання, самокреації й саморозвитку зі спрямуванням на оптимальне розв'язання власних життєвих завдань (<https://nauka.udpu.edu.ua/desertatsiya-2/>).

Існує чотири сучасні підходи до визначення профорієнтації: інформаційний, діагностико-консультаційний, розвивальний та активізуючий. В основі цього поділу лежить спосіб дії профорієнтатора.

Інформаційний підхід — його мета забезпечити різноманітною достовірною інформацією щодо сучасних професій, навчальних закладів та організацій, які надають робочі місця; ринку праці та як планувати свою кар'єру. Сюди належать: освітні виставки, дні відкритих дверей, ярмарки вакансій, зустрічі з фахівцями, представниками різних закладів вищої освіти та організацій, презентації, семінари, присвячені профорієнтаційній тематиці.

Діагностико-консультаційний — установлення відповідності інтересів, здібностей, особистісних якостей, мотивації тому чи іншому виду діяльності шляхом зіставлення особливостей клієнта та вимог до професій. Сюди належать: інтерв'ю-співбесіда та анкетування, профорієнтаційні тести й комплекси тестування, профорієнтаційні тести й комплекси тестування, які оцінюють потенціал реципієнтів та їхні професійно

важливі якості (компетенції), профорієнтаційне та психологічне консультування.

Розвиваючий підхід — формування різноманітних знань, умінь і навичок, необхідних для опанування тієї чи іншої професії та успішного працевлаштування. Сюди належать: тренінги особистісного зростання, тренінги підвищення навчальної та трудової мотивації, профорієнтаційні тренінги.

Активізуючий підхід — формування внутрішньої готовності до самостійної та усвідомленої побудови свого професійного життєвого шляху. Йдеться про проходження практики, стажування тощо, під час яких можна спробувати себе в декількох галузях та вибрати найбільш бажану.

За форматом впливу на реципієнта виділяють: особистісно орієнтований, компетентнісний і діяльнісний підходи.

Особистісно орієнтований підхід до профорієнтаційної роботи забезпечує вивчення та врахування індивідуальних психофізіологічних особливостей школярів, їхніх інтересів і запитів та розвиток здібностей, необхідних для реалізації цих запитів.

Компетентнісний підхід забезпечує формування здатності будувати власну професійну траєкторію на основі знань про індивідуальні особливості, запити і можливості, потреби ринку праці у спеціалістах та вимоги професії до людини (професіографічної інформації).

Діяльнісний підхід спрямований на розвиток умінь і навичок учня застосовувати здобуті знання у практичних ситуаціях, пошук шляхів інтеграції до соціокультурного і природного середовища, адаптації до соціально-економічних перетворень та змін кон'юнктури ринку праці. Компонентами профорієнтаційної роботи є професійне інформування, професійна діагностика, професійна консультація, професійний відбір, професійна адаптація.

Трохи складніша справа з методами наукового дослідження питань профорієнтації. Виділення останньої як самостійної науки передбачає серед інших важливих умов наявність власних методів. Проте на сьогодні в наукових дослідженнях із профорієнтаційних проблем застосовуються методи психології, педагогіки, економіки, соціології, медицини. Тому поки що не можна стверджувати, що профорієнтація являє собою самостійну науку. Це міждисциплінарний науковий напрям, покликаний розв'язувати прикладні завдання оптимального регулювання процесу професійного самовизначення особистості в її інтересах і в інтересах суспільства. Оскільки система знань,

понятійний апарат і методи різних наук мають помітні розходження, то постає проблема інтеграції необхідних для профорієнтації знань.

Сучасна профорієнтаційна практика ґрунтується на низці принципів, що потребують систематичного дотримання. Серед них варто відзначити такі:

- систематичний та дієвий характер профорієнтаційних заходів, наприклад організація профорієнтаційної діяльності, спрямована на ведення медійного призначення;
- узгодження інтересів дитини через існуючий сьогодні реальний ринок праці для її подальшої реалізації;
- дієвий підхід до майбутньої професійної діяльності;
- однакові можливості отримання інформаційних послуг про діяльність закладів освіти для громадян України;
- доступність отримання інформації щодо існуючих можливостей вибору майбутньої професії;
- дотримання принципів академічної добровільності щодо надання профорієнтаційних послуг ЗВО;
- безкоштовність організованих заходів;
- взаємозв'язок шкіл чи закладів позашкільної профільної освіти для проведення профорієнтації;
- систематичне ведення профорієнтаційної роботи.

Протягом 2020–2021 рр. кафедра журналістики і нових медіа Університету Грінченка здійснює потужну профорієнтаційну роботу, спрямовану саме на співпрацю з медіагуртками та школами.

Важливо наголосити на тому, що нині аудиторія абітурієнтів дуже різноманітна і представлена різними містами України. Організовані під час пандемії дистанційне навчання та зустрічі дали можливість створити онлайн-формат і охопити широку географію. Онлайн-формат профорієнтаційної роботи сприяв проведенню великої кількості конкурсів, марафонів, вебінарів, які здобули увагу старшокласників, що навчаються у медіашколах, медіагуртках, є учнями Інформаційно-творчої агенції ЮН-ПРЕС та представниками редакцій шкільних газет.

Вважаючи цей вид роботи дуже потужним та необхідним для співпраці з абітурієнтами та їхніми батьками протягом 2020 та 2021 рр., організаторами було запроваджено марафон «Журналістика онлайн» та серію вебінарів-практикумів.

Захід «Журналістика онлайн» відбувся 14 грудня 2020 р., позиціонувавши себе як триденний онлайн-марафон для абітурієнтів.

Ініціатором виступила доцент кафедри журналістики і нових медіа Анжеліка Досенко, яка пізніше взяла на себе роль модератора. Як запрошений спікер та тренер зголосилася долучитися Єлизавета Барилік, методист Інформаційно-творчої агенції ЮН-ПРЕС, з презентацією щорічного конкурсу «Прес-бій», який проводиться для представників шкільних редакцій м. Києва. Вона акцентувала увагу на деталях конкурсу, важливості його проведення для майбутніх журналістів. Також у програмі марафону першого дня мав місце майстер-клас від журналістки, ведучої ютуб-каналу Вікторії Галій, яка поділилася не тільки власним досвідом роботи у кадрі, але й механізмами створення успішного та якісного контенту.

Другий день заходу дав можливість учасникам взяти участь у конкурсі на «Краще шкільне видання». Молоді журналісти-початківці презентували свої роботи та змагались за призові місця. Також у програмі другого дня відбувся майстер-клас від журналістки Поліни Вернигор, яка дала низку практичних порад, як стати висококваліфікованим та конкурентоспроможним фахівцем. Далі до слова долучився Віталія Гандзюк, що на той час обіймав посаду завідувача кафедри журналістики і нових медіа, презентувавши освітні програми кафедри.

Фінальна стадія марафону відбулася 16 грудня 2020 р. У ході третього дня учасники мали змогу прослухати майстер-клас від випускниці Університету Грінченка Анастасії Дерекко, яка поділилась власним досвідом роботи у галузі комунікацій, адже багато часу працює саме у неприбутковій галузі, що визначає специфіку інформаційного процесу для аудиторії.

Наступним спікером була доцент кафедри журналістики та нових медіа Аліна Лісневська з презентацією конкурсу «Нові в медіа». Організатор презентувала програму конкурсу, продемонструвала минулорічні роботи конкурсантів та закликала до участі в ньому.

Останній день був менш інформаційно-насиченим, ніж два попередні, але не менше емоційним, адже переможців чекало нагородження сертифікатами.

Завершальним етапом стало прощання та плани на подальшу плідну співпрацю.

Ще однією родзинкою у роботі кафедри став вебінар-практика «Конструювання сучасних медійних видань», що відбувся 10 березня 2021 р. До зустрічі були долучені керівники шкільних редакцій та пресцентри з Києва, Кривого Рогу, Дніпропетровщини, Кропивницького, Славутича, Полтави. Загальна кількість долучених становила 106 осіб.

Запрошеним спікером був фахівець з медіа-платформінгу Павлов Роман, що уже 6 років розробляє контент українських сайтів.

Під час своєї промови спікер наголосив на тому:

- що потрібно знати перед створенням власного медійного видання;
- як укласти договір з Google;
- як працювати з аналітикою;
- як заробляти на сайтах.

Родзинкою зустрічі стало практичне спрямування вебінару. Тренер на прикладі платформи WIX продемонстрував механізми розробки власного сайту та шляхи його розміщення у всевітній павутині. Організатором зустрічі стала доцент кафедри журналістики та нових медіа Анжеліка Досенко (<https://ij.kubg.edu.ua/struktura/kafedry/2016-06-23-13-42-54/podii/1622-onlain-marafon-dlia-vstupnykiv.html>).

Ще однією формою роботи представників кафедри є щорічне долучення до Міжнародного фестивалю «Прес-весна на Дніпрових хвилях», який проходить у Києві уже 21 рік поспіль. Викладачі виступають з презентаціями Інституту журналістики та кафедри нових медіа зокрема, висвітлюючи переваги навчання в Університеті Грінченка, акцентуючи увагу на потужних технічних можливостях та підготовці фахівців нової якості. 2021 р. не став винятком. Цього року презентував кафедру колишній її завідувач Віталій Гандзюк, що виступав головою журі секції «Медіапроект». Модератором була доцент Анжеліка Досенко, яка в попередні роки (2020, 2019, 2018) очолювала журі. Представники Університету Грінченка привітали з початком фестивалю, побажали творчих злетів, натхнення та прагнення працювати на благо сучасної журналістики. Після вітальних слів було презентовано кафедральну роботу, склад кафедри, детально висвітлено освітні програми та практико-орієнтоване навчання (<http://yunpress.kiev.ua/press-vesna/>).

Оскільки заходи у форматі вебінарів є цікавими та ініціюють співпрацю з вузькою цільовою аудиторією, то такий формат роботи добре сприйнявся не лише організаторами, але й гостями. Тож у межах профорієнтаційної роботи 21 жовтня 2021 р. повторно відбувся вебінар-практикум, але уже з іншої тематики — «Інфографіка для початківців».

Програма заходу мстила кілька важливих етапів. Спочатку була презентація кафедри журналістики і нових медіа та її спеціальностей. Організатори розповіли про освітні програми, Інститут журналістики Університету Грінченка, специфіку навчання та матеріально-технічну

базу ЗВО. Наступна частина мала теоретичний характер під назвою «Що таке інфографіка», де запрошений тренер Роман Павлов озвучив особливості діяльності; практична частина — «Як зробити свою інфографіку» — мала демонстративно-навчальний характер, де тренер наочно продемонстрував, як новачку створити інфографіку. Далі учасники отримали творче завдання: створити історію свого медіагуртка та презентувати її у вигляді інфографічних елементів. Найкращі роботи організатори обіцяли нагородити почесними грамотами.

Організаторами заходу виступили викладачі кафедри журналістики та нових медіа Анжеліка Досенко й Василь Пастушина. (<https://ij.kubg.edu.ua/struktura/kafedry/2016-06-23-13-42-54/podii/1976-vebinar-praktykum-infohrafika-dlia-pochatktivsiv-4.html>)

Отже, професійна орієнтація — це система забезпечення ефективного професійного самовизначення особистості з урахуванням її індивідуальних особливостей, бажань і можливостей, попиту ринку праці у фахівцях. Складовими компонентами профорієнтаційної роботи є професійна інформація, професійна консультація, професійний відбір (добір) та професійна адаптація [5].

Висновки. Тенденції формування сучасного конкурентоспроможного фахівця потребують розвитку умінь і навичок ще зі школи. Саме тому важливо здійснювати профорієнтаційну роботу зі старшокласниками, формувати у них бачення себе у майбутньому.

Кафедра журналістики та нових медіа Університету Грінченка проводить активну роботу в окресленій галузі, співпрацює з профільними гуртками та школами. Географія співпраці дуже широка: Київ, Кривий Ріг, Дніпро, Кропивницький, Полтава, Харків, Хмельницький та ін. В умовах пандемії в Україні та світі охоплення такої широкої аудиторії та співпраця з медіагрупами усю країну стали можливими завдяки онлайн-навчанню.

Протягом 2020–2021 рр. кафедра журналістики та нових медіа здійснювала активну профорієнтаційну роботу серед старшокласників різних шкіл України, які є журналістами, редакторами та головами шкільних редакцій, активно співпрацювала з гуртками Інформаційно-творчої агенції ЮН-ПРЕС.

Список використаних джерел

1. Гриньова М., Ханнанова О. Профорієнтація як шлях до успішного професійного самовизначення особистості *Українська професійна освіта*. 2018. № 3. С. 34–43.

2. Гриньова М. В. Наукова школа «Саморегуляція як основа успішної професійної діяльності». *Імідж сучасного педагога*. 2017. № 4 (173). С. 5–10.

3. Дунець М. В. Форми і методи профориєнтаційної роботи у вищому навчальному закладі. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2013. № 1 (7). С. 86–88.

4. Професійна орієнтація старшокласників: теорія і практика: наук.-метод. посіб. [для вчителів] / за ред. О. В. Мельника. К.: Четверта хвиля, 2009. Вип. № 1. 230 с

5. Словник-довідник з професійної орієнтації учнів / [укл.: В. В. Синявський, О. В. Мельник]. К.: Мегаринт, 2007. 119 с.

References

1. Gryniova, M. & Hannanova, O. (2018). Proforiientatsiia yak shliakh do uspishnoho profesiinoho samovyznachennia osobystosti [Career Guidance as a Way to Successful Professional Self-Determination]. *Ukrainska profesiina osvita*, № 3, 34–43 [in Ukrainian].

2. Gryniova, M. (2017). Naukova shkola «Samorehuliatsiia yak osnova uspishnoi profesiinoy

diialnosti» [Scientific School “Self-Regulation as a Basis of Successful Professional Activity”]. *Imidzh suchasnoho pedahoha*, pp. 5–10 [in Ukrainian].

2. Dunets, M. (2013). Formy i metody proforiientatsiinoi roboty u vyshchomu navchalnomu zakladi [Forms and Methods of Career Guidance Work in Higher Education Institutions]. *Zbirnik naukovykh prats Khmelnytskoho institutu sotsialnykh tekhnolohii Universitetu «Ukraina»*, № 1 (7), pp 86–88 [in Ukrainian].

3. Profesiina oriiientatsiia starshoklasnikiv: teoriia i praktyka [Professional Orientation of High School Students: Theory and practice]. (2009). Naukovo-metodichniy posibnik [dlia vchiteliv], za redaktsiieiu O. V. Melnyk, K.: «Chetverta khvyliia», Vyp. № 1, 230 p [in Ukrainian].

4. Slovnyk-dovidnyk z profesiinoy oriiientatsii uchniv [Dictionary-Reference Book on Professional Orientation of Students]. (2007). Ukladachi: V. V. Siniavskiy, O. V. Melnyk, K.: Mehaprint, 119 p. [in Ukrainian].

Подано до редакції: 17.11.2021 р.

Прийнято до друку: 23.12.2021 р.